

Frída 0. 21

Posudek diplomové práce

Martin Král: Tisk českého fašismu v období Velké hospodářské krize, Praha 2012

Martin Král si vybral za téma diplomové práce problematiku jen zdánlivě známou. Českým fašismem se před ním zabývali více i méně renomovaní badatelé. Přesto, nebo právě proto mě zaujalo jeho rozhodnutí zabývat se jen určitým aspektem domácího fašistického hnutí v meziválečné době, konkrétně v čase hospodářské krize na přelomu 20. a 30. let minulého století. Jeho práci jsem si přečetl s chutí a zájmem, v principu ji považuji za zajímavou a rád ji doporučuji k úspěšné obhajobě.

Zaujalo mě tedy již samo zvolené téma – fašistický tisk jako nástroj propagandy, notabene v exponované době meziválečných dějin. Struktura práce vypovídá o tom, že Martin Král o tématu přemýšlel. Otázky, které si klade v úvodu textu, svědčí o jeho uvědomění si hloubky a možností problematiky a o znalosti dobového kontextu, čerpané mimo jiné z relevantní sekundární literatury. Za cíl předkládané práce prohlásil Král analýzu metody propagandy českých fašistů, jejich interpretace hospodářské krize a její prezentace čtenářům. To sebou nese zájem nejen o obsah zkoumaných novinových textů, ale i o to kdo daná díla psal, pro koho a s jakým záměrem byly publikovány. Rovněž kvituji jeho zájem o jazyk českého fašismu, Martin Král si totiž našťastí uvědomil, že pro propagandu je důležité nejen to, co je psáno, říkáno a prezentováno, ale rovněž i skutečnost, jak je tak činěno, jakými slovy, jakým jazykem je vytvářen svět představ dané propagandy, potažmo ideologie. V kontextu diplomantovy práce pak jistě může o světě ideálních představ českých fašistů hovořit i jimi, tedy jejich autory vytvářené fikční literární světy, proto jsem s radostí přivítal kapitolu diplomové práce o krásné literatuře jako zdroji propagandy v tisku českých fašistů. Tedy opakuji – zajímavé téma a především promyšlené badatelské otázky a vhodně zvolená pole výzkumu i struktura předkládaného textu. Úmysly měl Martin Král nanejvýš chvályhodné. Jak se mu je však podařilo převést do praxe?

Autor se vesměs všech položených otázek dotknul, v nějaké míře je zohlednil. Ptát se však můžeme, zda se mu podařilo nalézt na všechny náměty dostačující a vyčerpávající odpověď. Možná je to jen poct pisatele tohoto posudku, ale místy jakoby Martin Král ulpěl na povrchu věci a spokojil se se zkonstatováním. Například při zkoumání jazyka propagandy,

respektive textů, parafrázuje či cituje články, ale hlubší analýzy se nedočkáme. Koneckonců v případě jazykového rozboru hovoří o „jazykovém diskurzu“. V tomto případě mi není úplně jasné, co tím přesně myslí – mohl by tedy onen „jazykový diskurs“ definovat, přiblížit? Obdobně „povrchní“ je vlastně i část o krásné literatuře, či lépe – na zajímavosti by textu diplomové práce přidalo zohlednění nějaké literární teorie zabývající se právě oněmi specifickými „literárními světy“, konstrukcí fikčních světů beletrie. Osobně se domnívám, že inspirace na literárně teoretickém poli by mohly poskytnout Martinu Královi zajímavé podněty při práci s literárními díly fašistických tiskovin a rozšířit možnosti práce s interpretovanými texty. Nejde „jen“ o propagandu, jde o to formovat ideální světy, byť fikční, ale tím, že jsou popsány, vykresleny, tak jsou vlastně jistým způsobem reálné ve smyslu uskutečnitelného, možného (stereotyp hrdiny a ne-hrdiny, vzorové řešení běžných i mimořádných situací, artikulace hodnot a norem atd.). Podnětné by rovněž bylo samo zhodnocení beletrie či básní, tj. literárních textů coby historického pramene, respektive zdroje poznání pro historické bádání.

Zajímavou kapitolou práce bylo srovnání fašistického tisku s tiskem sudetoněmeckým, v této souvislosti a také s odkazem na úvodní stránky práce, na nichž se pisatel zabýval problematikou fašismu, nacismu a bolševismu, v práci do jisté míry postrádám nějaké bližší vymezení vztahu mezi fašismem a nacionálním socialismem, přitom by možná mohlo být zajímavé porovnávat český i německý tisk právě po linii ideové, respektive ideologické.

Při čtení textu mi rovněž vyvstaly následující otázky, které bych chtěl autorovi položit (a jež by jistě předkládanou verzi diplomové práce obohatily, respektive ji dodaly na celistvosti):

- Jak sami sebe vnímali čeští fašisté v rámci národních tradic a historického vývoje české společnosti? Jak sami sebe interpretovali v historickém kontextu?
- Chápe autor české fašisty v souvislosti s jejich projevy jako hnutí moderní, jako projev moderny, nebo na základě jejich proklamací a tezí právě i v tisku, jako hnutí blízké spíše českému nacionalismu 19. století? (idealizovaná moudrost prostých lidí a selského prostředí vs. intelektuálština; vychovatelská role žen a mateřství; česko-německý antagonismus; heslo *svůj k svému*). Chápou sami sebe jako projev kontinuity historického/moderního vývoje nebo zjev kvalitativně nový v procesu vývoje a života českého kolektivu?

- Co se týká hospodářské krize, která tvoří časový rámec diplomantova textu – jak moc konstitutivní byla pro propagandu fašistického hnutí? Přinesla vlastně nějaké nové momenty do politických projevů a propagandistických aktivit fašistů? Přinesla nějaké posuny a specifika vůči dosavadní argumentaci (obsahu práce by v konečném vyznění prospělo srovnání s časy před i po krizi)? Proč tudíž zájem o fašistický tisk právě v této době? Tedy kromě sympatického občanského zaujetí vyjádřeného v úvodu práce
  - kdo hospodářskou krizi z pohledu fašistů způsobil a proč? Hospodářská krize jako nástroj nacionálního a rasového vymezování se vůči politicky, národnostně, rasově *jiným*?
- Lze srovnat důraz českých fašistů na venkovské prostředí, zemědělství a půdu s německým Blut und Boden? Lze nalézt nějaké paralely?

V obecné rovině považuji práci Martina Krále za zajímavou, byť v některých ohledech zůstal ještě na povrchu věci a nevyužil potenciál, jenž téma i jím samým naformulované otázky skýtají. Jak je však poznamenáno již v úvodu posudku, práci zcela jistě doporučuji k úspěšné obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře až výborně, podle průběhu obhajoby.

V Litoměřicích dne 15. ledna 2013

